

■ CONVIVENZA

Noss passà va plaun a plaun en emblidanza

DA PIEDER CAMINADA*

Avant paucs dis m'ha visità R., mes ami da la scola primara. Ed el n'è betg vegnì cun mauns vids. El m'ha purtà sis bellas litgivas d'aul ch'el ha pestgà sez. Sa chapescha savend che jau hai fitg gugent litgivas frestgas. (Las emprimas traïs èn dal reminent gia stadas davent la proxima saira e las ulteriuras traïs na vegnan probabla-main era betg pli a «surviver» ditg en schelentera.)

Gea, jau hai gi grond plaschair da las sis litgivas. Ed jau sun era ma legrà zunt fitg che R. è in pestgader uschè versà. Anc dapli sun jau però ma legrà da la visita da R. Era sche nus n'avain betg vis in l'auter uschè savens durant ils ultims de-cennis, è en sasez tut stà davent da l'emprim mument sco pli baud. Immediat è ella purpè stada qua, questa famigliaritat da noss'uffanza, las regurdientschas vi dal quartier Sontga Clau sura a Glion ch'era da lez temp anc plain vita. E sa chapescha era las reminiscenzas da noss temp da scola communabel.

Ma R. ed jau essan vegnids vegls. Betg perquai che nus idealisain forsa bler da quai ch'è capitâ an-truras e supprimin cun suc-cess las varts negativas, sco quai ch'ins fa per il solit uschè gugent. Na, nus essan vegnids vegls, perquai che nossa memoria ans banduna adina pli savens a mesa via. Cler, dad ina u l'autra chaussa savain nus anc ord-vart blers detagls, era sche quels èn dal punct da vista odiern dal tuttafatg irrele-vants. Ma a medem temp na vegnin nus gnanc pli dad enumerar tut ils commen-bers da nossa classa relativa-

main pitschna. E schebain nus avain fatg ensemens u en differentas partiziuns la quarta classa primara, na savain nus era betg pli. E cu-ra exact èn nossas vias sco-lasticas sa separadas definiti-vamain? Quai n'avain nus (anc) betg chattà ora.

Forsa ha quai da far insa-tge cun il fatg che nus ap-parteignain ad ina generaziun ch'è creschida si senza l'internet. Quai che n'è betg ars sin il disc dir en noss tscharvè resta sparà. Nus na pudain betg simplamain googlar e chattain alura insanua sin ina pagina d'internet insatge davart noss'antieriura classa. Ed il cudesch da telefon electronic n'è era betg propi in agid. Nossa classa da lez temp è daditg sa sparpagliada en tuttas direcziuns – ed ha laschà enavos mo paucs fastizs. S. duai viver en ils Stadis Unids da l'America, C. hai jau inscuntrà ina giada per cas a Cuira ed al n'hai – tge vargugnal! – gnanc en-conuschì. Tge che A. fa ussa sa R. gist uschè pauc sco jau. E noss conscolar G. hai jau vis l'ultima giada avant forsa 20 onns.

Per mia collega da la co-lumna «Convivenza» Diana Jörg èsi pli simpel. A Domat, nua ch'ella è cre-schida si, s'entaupan las an-

nadas mintga tschintg onns e pon uschia adina puspè rinfrestgar las regurdien-tschas che sa perdan plaun a plaun, sco quai ch'ella ha scrit dacurt. Nus dentant stuain gugent u navidas ans cuntendar cun il fatg che noss passà va cuntuadama-in en emblidanza e che quest process n'è sco ch'i pa-ra betg pli da franar. Nun che nus emprovian da clamar ensemens tut nossas anteriurs conscolaras e noss anteriurs conscolars. Sche betg, lura ma resta mo la speranza che R. haja era vinavant blera fortuna da pestgar ... En quest senn: Bitscha la ritscha, char R.

* Pieder Caminada è vice-schefre-dacteur da la «Südostschweiz». El è creschi si a Glion en in ambient per gronda part tudestg e viva oz en la vischianca rumantscha da Castrisch.

Vocabulari

passà	= Vergangenheit
litgiva d'aul	= Bachforelle
schelentera	= Tiefkühlschrank
pestgader	= Fischer
decenni	= Jahrzehnt
uffanza	= Kindheit
antruras	= früher
supprimer	= verdrängen
enumerar	= aufzählen
chattar ora	= herausfinden
disc dir	= Festplatte
tscharvè	= Hirn
sparà	= verschollen
googlar	= googeln
sparpaglià/-da	= verstreut
fastiz	= Spur
vargugna	= Schande
rinfrestgar	= aufrischen
gugent u navidas	= wohl oder übel
bitscha la ritscha!	= Petri Heil!

Die Kolumne «Convivenza» erscheint in der Regel am Montag in der «Südostschweiz» und in der romanischen Tageszeitung «La Quotidiana». Unterstützt wird das Projekt von der romanischen Sprachorganisation Lia Rumantscha. Für Leserinnen und Leser, die nicht Romanisch verstehen, gibt es im Internet eine deutsche Übersetzung, und zwar unter www.suedostschweiz.ch/dossier.

Lia Rumantscha